

บทความวิชาการ

แนวทางการพัฒนา การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ ด้านความมั่นคง

Guidelines for the Development of National Security Strategy

นพนันต์ ชั้นประดับ

สำนักงานปฏิบัติการกิจรักษาความมั่นคงภายในกองทัพบก
ถนนนครราชสีมา แขวงดุสิต เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300

Noppanan Chanpradab

The Office of Army International Security Operations
Nakornratchasima road, Dusit, Bangkok 10300

E-mail: noppananch@hotmail.com

วันที่รับบทความ : 8 กุมภาพันธ์ 2565

วันที่แก้ไขบทความ : 15 กุมภาพันธ์ 2565

วันที่ตอบรับบทความ : 11 มีนาคม 2565

บทคัดย่อ

ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 ด้านความมั่นคง กำหนดให้มีการขับเคลื่อนให้บรรลุตามเป้าหมาย ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมายที่กำหนด แต่จากผลการประเมินการดำเนินการตามแผนแม่บทประจำปี 2562-2564 สรุปว่า ด้านความมั่นคงอยู่ในสีแดงระดับวิกฤต บทความนี้อธิบายสาเหตุของปัญหาซึ่งเกิดจากการกำหนดกรอบความมั่นคง ในยุทธศาสตร์ชาติ 6 ด้าน แนวความคิดการบริหารจัดการ

และการวัดด้านความมั่นคงไม่สอดคล้องกับหลักวิชาการ ด้านความมั่นคง การจัดองค์การ และการวัดและประเมินผลด้านความมั่นคง และเสนอแนวทางพัฒนาการขับเคลื่อนตามแผนแม่บทในระยะที่ 2 (2566-2570) ให้สามารถขับเคลื่อนไปได้ตามทิศทางและเป้าหมายที่กำหนด โดยไม่ต้องย้อนกลับมาปรับปรุงยุทธศาสตร์หรือแผนแม่บท ด้านความมั่นคง

คำสำคัญ : ยุทธศาสตร์, ความมั่นคง, การวัดความมั่นคง, องค์การด้านความมั่นคง

Abstract

The National Strategy (2018-2037) provides the Strategic Guidelines for the National Strategy on Security to achieve goals and indicators. The Office of the National Economics and Social Development Council reports that the result of the National Strategy on Security in 2019-2021 was below the goals. This article will explain the

cause of problems from the security framework within the National Strategy, security administration concept, the security measurement. Then, propose the guidelines to facilitate the implementation of other National Strategy on Security in the second phase (2013-2017) towards the national development goals and directions.

Keywords: strategy, security, security measurement, security organization

บทนำ

ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561-2580 กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” หรือเป็นคติพจน์ประจำชาติว่า “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” เพื่อตอบสนองต่อผลประโยชน์แห่งชาติ และต่อมาได้มีการจัดทำแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติรองรับจำนวน 23 แผน (สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ, สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562) สำหรับแผนแม่บทด้านความมั่นคงได้กำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บท และแผนย่อยของแผนแม่บท 5 แผนย่อย พร้อมแนวทางการพัฒนาและเป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนย่อยภายในเวลาที่กำหนด ได้แก่ การรักษาความสงบภายในประเทศ การป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง การพัฒนาศักยภาพของประเทศให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ การบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงกับอาเซียนและนานาชาติรวมทั้งองค์กรภาคีรัฐและมิใช่ภาครัฐ และการพัฒนากลไกการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม (ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง การประกาศแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580), 2562) แต่จากรายงานผลการประเมินการดำเนินการในปี 2562-2564 สรุปว่าด้านความมั่นคงยังอยู่ในระดับต่ำขั้นวิกฤต (สีแดง) ความคืบหน้าในการขับเคลื่อนยังไม่บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564) บทความนี้จะอธิบายถึงสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในเชิงวิชาการในด้านการจัดความสัมพันธ์ความรู้สาขาวิชาที่เกี่ยวข้องคุณลักษณะของความมั่นคงที่ยกระดับขึ้นมา การจัดองค์การ และการวัดด้านความมั่นคง เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด โดยไม่ต้องย้อนกลับมาปรับปรุงยุทธศาสตร์หรือแผนแม่บทด้านความมั่นคงใหม่

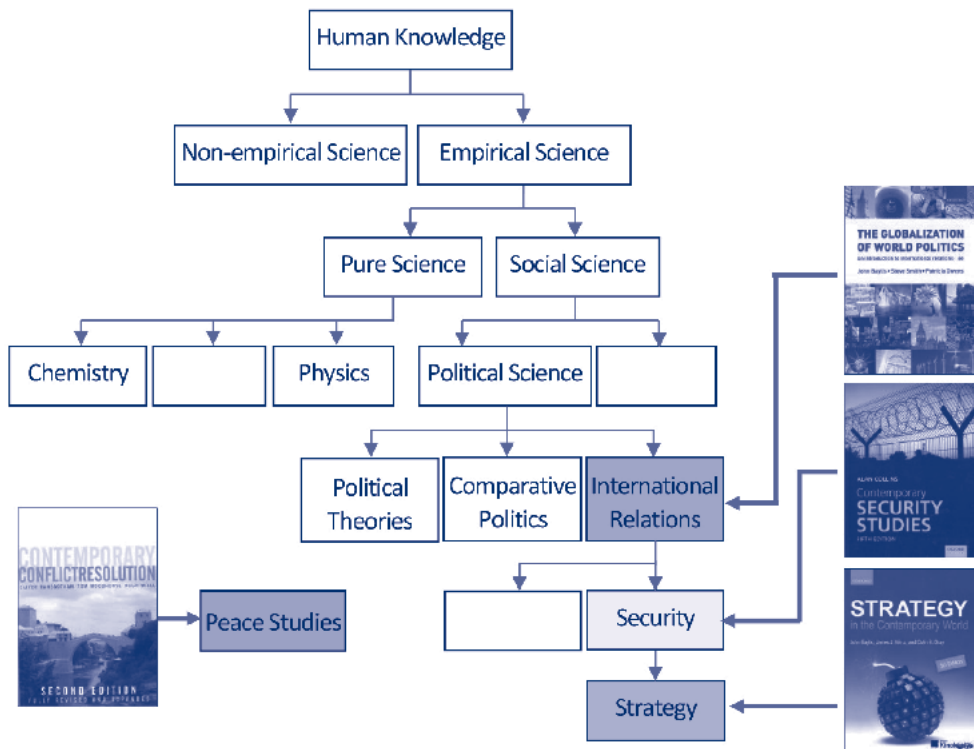
ความสัมพันธ์ทางวิชาการของความมั่นคงยุทธศาสตร์และสันติภาพ

คำว่า “สันติภาพ (peace)” และ “ความมั่นคง (security)” มีความคู่กันมาช้านานโดยเริ่มศึกษาเชิงปรัชญาการเมืองในศตวรรษที่ 17 ระหว่างการจัดตั้งรัฐอธิปไตยในยุโรปเพื่อหลีกเลี่ยงสภาวะสงคราม (state of war) มาเป็นสภาวะสันติภาพ (state of peace) โดยแยกออกมาจากศาสนจักรทำให้องค์อธิปัตย์ (sovereign) มีอำนาจเพื่อสร้างความมั่นคง (security) ให้เกิดขึ้นกับประชาชนในรัฐ (Hobbes & Gaskin, 1998) แต่การศึกษความมั่นคงเชิงวิชาการอย่างจริงจังเพิ่งจะเริ่มในสมัยหลังสงครามโลกครั้งที่สอง

ความมั่นคงในปัจจุบันจัดเป็นการศึกษา (field of study) อยู่ในสาขาวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ (international relations) (Waver & Buzan, 2019) ซึ่งเป็นสาขาย่อยของรัฐศาสตร์ (political science) โดยรัฐศาสตร์เป็นสาขาวิชาหนึ่งในสังคมศาสตร์ (social science) ซึ่งเป็นศาสตร์เชิงประจักษ์ตามลำดับชั้นในรูปที่ 1 (Hempel, 1966) ส่วนภายใต้การศึกษาความมั่นคงนั้น จะมีการศึกษายุทธศาสตร์ (strategy studies) (Baylis & Wirtz, 2016) ในขณะที่การศึกษาสันติภาพ (peace studies) เป็นการศึกษาสงครามและความขัดแย้งระหว่างรัฐและภายในรัฐ และการแก้ไขความขัดแย้งให้กลับสู่สภาวะสันติโดยศึกษาสหวิทยาการ 3 เรื่องหลัก ได้แก่ การศึกษาสันติภาพ (peace studies) การรักษาสันติภาพ (peace keeping) และการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง (conflict resolutions) (Rogers, 2019) ความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสามเรื่องตามรูปที่ 1 ดังกล่าวย่อมเชื่อมโยงมาถึงการจัดการองค์การรองรับและการวัดผลตามมาด้วย

สำหรับการศึกษาสันติภาพ (Peace Studies) นั้นมีรูปแบบชัดเจนพอที่จะสามารถสร้างตัวชี้วัดได้ จึงทำให้มีการสร้างดัชนีสันติภาพโลก (Global Peace Index) ขึ้นมาโดยมี 23 ดัชนีย่อย ในขณะที่ธรรมชาติความมั่นคงเกิดจากทุกประเด็นที่ยกระดับขึ้นมาและส่งผลกระทบต่อ

รูปที่ 1 ขอบข่ายทางวิชาการของการศึกษาความมั่นคงในกรอบการแบ่งความรู้ของมนุษย์

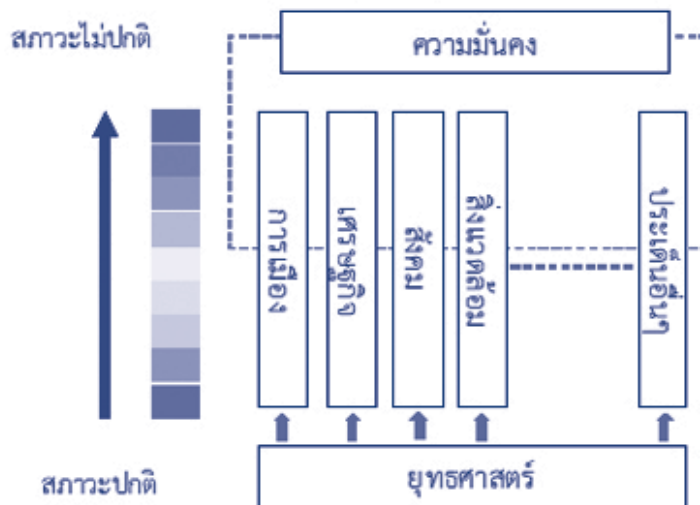
- ที่มา : 1. Hempel, C. G. (1966).
 2. Baylis, J., & Wirtz, J. J. (2016).
 3. Waver, O., & Buzan, B. (2019).

ประชาชน สังคมและรัฐ และก็พร้อมที่จะลดระดับหายไป ตัวอย่างเช่นโควิด-19 ที่ไม่เคยปรากฏขึ้นมาก่อนปี 2019 และมีแนวโน้มลดลงหลังจากที่สามารถคิดค้นวัคซีนได้นอกจากนั้น ความมั่นคงยังขึ้นอยู่กับความรู้สึก (perception) ของมนุษย์ซึ่งมีความแตกต่างกันออกไปในแต่ละสังคมโดยความไม่มั่นคงของประชาชนในสังคมหนึ่งอาจจะเป็นเรื่องปกติของอีกสังคมหนึ่ง ดังนั้น จึงเป็นเรื่องยากในการสร้างตัวชี้วัดรวมขึ้นมาวัดความมั่นคงให้เป็นสากลเพื่อใช้วัดกันทั้งโลกเหมือนการสร้างดัชนีสันติภาพโลก

นอกจากความสัมพันธ์ตามขอบข่ายทางวิชาการแล้วยังส่งผลถึงการวัดอีกด้วย จากรูปที่ 1 รัฐศาสตร์ (political science) เป็นสาขาวิชาที่มีความเป็นศาสตร์ (science) เพียงพอที่จะใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์มาใช้ แต่ความเป็นศาสตร์ส่วนใหญ่จะอยู่ในสาขาการเมืองเปรียบเทียบ (comparative politics) ซึ่งเป็นการศึกษาการเมืองภายใน

รัฐที่มีจำนวนคนและรัฐมากพอที่จะศึกษาเชิงปริมาณหรือวัดได้ชัดเจน ในขณะที่สาขาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ (international relations) ซึ่งเป็นการศึกษาการเมืองระหว่างรัฐจะมีความเป็นศาสตร์น้อยเพราะมุ่งเน้นไปที่พฤติกรรมการเมืองของรัฐมหาอำนาจ (great power) ที่เป็นตัวแสดงหลักในระบบระหว่างประเทศจึงเป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ จากที่กล่าวมาทำให้การศึกษาความมั่นคงซึ่งอยู่ภายใต้สาขานี้จึงมีความเป็นศาสตร์น้อยตามไปด้วย อย่างไรก็ตามปัจจุบันได้ขยายขอบเขตเป็นความมั่นคงใหม่ครอบคลุมถึงประเด็นที่มีความเป็นศาสตร์มากขึ้น เช่น น้ำท่วม โลกร้อน สภาพอากาศเปลี่ยนแปลง จึงทำให้การวัดมีความชัดเจนมากขึ้นและสามารถวัดเชิงปริมาณได้ เช่น ดัชนีความมั่นคงสภาพอากาศโลก (Global Climate Security Index) ดัชนีความมั่นคงไซเบอร์โลก (Global Cyber Security Index) หรือแม้แต่ดัชนีความมั่นคง

รูปที่ 2 กรอบแนวคิดด้านความมั่นคงตามหลักวิชาการการจัดส่วนราชการและกฎหมายด้านความมั่นคงไทยในปัจจุบัน

- ที่มา : 1. Buzan, B., Waver, O., & Wilde, J. D. (1998), Security: A new framework for analysis. Lynne Rienner. (pp. 23-25).
 2. Buzan, B. (2000). International Systems in World History: Remaking the study of international relations. Oxford University Press.(pp.77-78).
 3. พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. 2551

มนุษย์โลก (Human Security Index) ของ UNDP เป็นต้น

แนวคิดด้านความมั่นคงตามหลักวิชาการและการจัดส่วนราชการ

หลักวิชาการแต่ละสาขาความรู้และการจัดองค์การหรือส่วนราชการรองรับการปฏิบัติงานตามความรู้แต่ละสาขานั้นจะเป็นเรื่องเดียวกัน โดยเฉพาะเมื่อกล่าวถึงความมั่นคงแล้วจะต้องกล่าวถึงการจัดการมารองรับกันไปพร้อมกัน เนื่องจากความมั่นคงมีความแตกต่างพิเศษไปจากสาขาความรู้ด้านอื่น โดยในปัจจุบันมีย่านกว้างครอบคลุมไปทุกเรื่องที่จะพร้อมจะยกระดับขึ้นมากลายเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงได้ตลอดเวลาหรือกล่าวตามหลักทฤษฎีองค์การว่าทุกประเด็นจะเป็นการจัดแบบ staff ซึ่งถ้าพิจารณาในระดับรัฐแล้ว กระทรวงต่าง ๆ จะมีความเป็น staff เฉพาะด้าน ในขณะที่ความมั่นคงเป็นการจัดแบบ line อยู่ด้านบนครอบงำอยู่ทุกประเด็น

กรอบแนวคิดความมั่นคงที่ใช้ในปัจจุบันทั้งในทาง

วิชาการด้านความมั่นคงและการจัดองค์การของส่วนราชการต่าง ๆ ในไทยมีพื้นฐานมาจากความมั่นคงซึ่งพัฒนาช่วงปลายสงครามเย็นแบ่งออกเป็นด้านการทหาร การเมือง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ต่อมาใน ค.ศ. 1994 สหประชาชาติได้เริ่มมีแนวคิดความมั่นคงของประชาชนในรัฐ ทำให้เกิดแนวคิดความมั่นคงใหม่ (new security) จึงเกิดประเด็นความมั่นคงอื่น ๆ ตามมาจำนวนมาก เช่น อาหาร พลังงาน โรคระบาด แต่อย่างไรก็ตาม ก็ยังคงยึดถือตามกรอบแนวคิดความมั่นคงมาจนถึงปัจจุบัน โดยเมื่อประเด็นใดยกระดับขึ้นมามีผลกระทบต่อความมั่นคงแล้ว จึงเป็นหน้าที่ของหน่วยงานด้านความมั่นคงเข้ามามีบริหารจัดการแก้ไขปัญหาคความมั่นคงนั้น ตามรูปที่ 2

สำหรับความสัมพันธ์ทางด้านยุทธศาสตร์กับความมั่นคงนั้น ยังคงเป็นไปตามหลักการเดิมคือ รัฐใช้เครื่องมือ (Means) ต่าง ๆ เข้าจัดการกับปัญหาคความมั่นคงนั้นตามยุทธศาสตร์ (Strategic way) ในแต่ละประเด็นความมั่นคงเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ (Ends) นั้น โดยในปัจจุบันยุทธศาสตร์

ได้ถูกพัฒนาโดยแต่ละสาขาความรู้จนกระทั่งเข้าไปอยู่สาขาวิชาความรู้ นั้น ๆ แล้ว แทนการแยกออกมารวมเป็นสาขาวิชายุทธศาสตร์หรือแม้แต่สาขาวิชาความมั่นคงเองก็ตาม ดังนั้น สถานะทางวิชาการของยุทธศาสตร์ และความมั่นคงในปัจจุบันยังคงอยู่ในสถานะของการศึกษาในสาขาย่อย ๆ (field of studies) เท่านั้น ส่วนในอนาคตยังไม่มีทิศทางว่าของทั้งสองเรื่องจะพัฒนาไปในรูปแบบใด (Waver, & Buzan, 2019), (Feedman, 2016) แต่พัฒนาการความรู้ของมนุษยศาสตร์วิชาที่เกิดขึ้นมาส่วนใหญ่แยกออกมาจากปรัชญา และความรู้ของมนุษย์ในปัจจุบันมีความซับซ้อนและขยายความลึกเฉพาะสาขาวิชามากจนกระทั่งแทบเป็นไปไม่ได้เลยที่เราไปนำความรู้ในทุกสาขาวิชาต่าง ๆ มารวมกันภายใต้ความรู้รอบของยุทธศาสตร์หรือความมั่นคง ซึ่งจัดตั้งมาภายหลัง ทำให้การที่เรานำวิชามารวมกันในลักษณะดังกล่าวไม่แตกต่างไปจากการที่มนุษย์ย้อนกลับไปศึกษาทุกวิชารวมกันแบบปรัชญาในอดีตก่อนศตวรรษที่ 19

การกำหนดประเด็นและระดับความมั่นคง

แนวคิดด้านความมั่นคงเริ่มมีความสำคัญในช่วงทศวรรษ 1980 หลังสงครามเย็นยุติลงทำให้ภัยคุกคามเดิม (traditional threat) ซึ่งเกิดจากความขัดแย้งระหว่างรัฐได้ลดลงตามไปด้วย ในขณะที่ความขัดแย้งภายในรัฐได้เพิ่มมากขึ้นโดยเฉพาะรัฐที่กำลังพัฒนาและส่งผลกระทบต่อประชาชน จึงทำให้สหประชาชาติเปลี่ยนแนวคิดจากภัยคุกคามที่กระทบต่อความอยู่รอดของรัฐหรือ “รัฐเป็นศูนย์กลาง (state centric)” เพียงอย่างเดียว มาเป็นภัยคุกคามที่กระทบต่อประชาชนในรัฐหรือ “ประชาชนเป็นศูนย์กลาง (people centric)” ด้วย โดยเป็น “ความมั่นคงของมนุษย์ (human security)” ตั้งแต่ ค.ศ. 1994 เป็นต้นมา (UNDP, 1994) และขยายขอบเขตเกี่ยวข้องกับเรื่องต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้นมาจนถึงปัจจุบันจนเริ่มมีความซ้ำซ้อนกับความรับผิดชอบของหน่วยงานปกติทำให้เกิดคำถามตามมาว่า ความมั่นคงคืออะไร เรื่องอะไรที่จะเป็นความมั่นคง และใช้หลักการใดมาพิจารณาซึ่งการที่แผนแม่บทด้านความมั่นคงได้กำหนดประเด็นความมั่นคงต่าง ๆ ไว้ และไม่ได้กำหนดระดับไหนจึงจะมาอยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยขับเคลื่อนจึงเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้การขับเคลื่อน

ตามแผนแม่บทยังขาดความชัดเจน

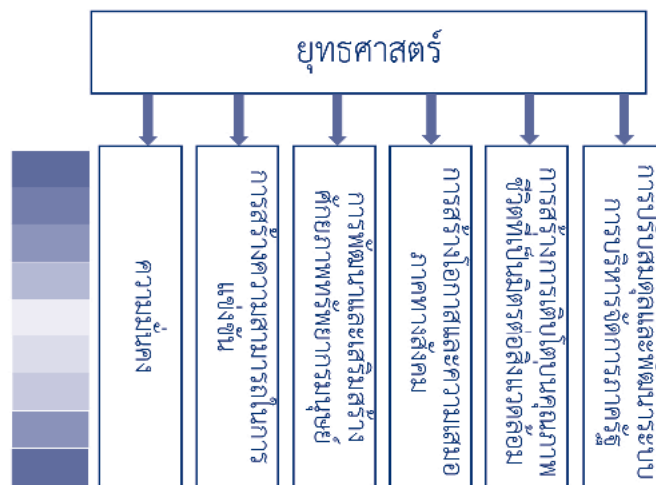
การที่เราจะพิจารณาว่าเรื่องต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั่วไปในชีวิตประจำวันเรื่องใดสมควรจะยกระดับจัดเป็น “ประเด็นความมั่นคง (security issues)” นั้น ยังไม่มีกรอบแนวคิดทฤษฎีใดที่ได้รับการยอมรับโดยปราศจากข้อโต้แย้งเลยซึ่งก็เป็นเรื่องปกติขององค์ความรู้ด้านสังคมศาสตร์ทุกสาขาที่ไม่มีทฤษฎีใดเพียงทฤษฎีเดียวที่จะอธิบายได้ครอบคลุมทุกระดับและทุกประเด็น ในขณะที่ขอบเขตความมั่นคงกว้างมากและเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาจนยากที่จะกำหนดได้อย่างชัดเจน แต่กรอบแนวคิดในการพิจารณาประเด็นความมั่นคงที่ได้รับการยอมรับมากที่สุดในปัจจุบัน คือสำนักโคเปนฮาเกน (Copenhagen school) โดยพิจารณาตามลำดับความสำคัญของเรื่องที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันจนกระทั่งยกระดับเข้าสู่กระบวนการทำให้เป็นความมั่นคง (securitization) ตามแนวคิดของแบร์ บูซาน และคณะ (Buzan, Waver, & Wilde, 1998) ซึ่งทำให้แยกงานปกติที่อยู่ในความรับผิดชอบของส่วนราชการต่าง ๆ ออกจากงานความมั่นคง แต่แนวความคิดการบริหารจัดการยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงในปัจจุบันยังไม่ได้แบ่งระดับดังกล่าวไว้ให้ชัดเจน

การพัฒนาความรู้ของมนุษย์ต่อยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

ปัญหาสำคัญคือในปัจจุบันทุกเรื่องได้ขยายขอบเขตและถูกรวมเป็น “ความมั่นคง” แทนการพิจารณาเฉพาะประเด็นทางการเมือง เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมเดิม จึงเริ่มสาเหตุของปัญหาซึ่งเกิดจากแนวคิดทางด้านความมั่นคงกำเนิดขึ้นภายหลังความรู้ทางสาขาวิชาอื่น และครอบคลุมอยู่ด้านบนของทุกสาขาเมื่อปัญหาได้ขยายตัวจนถึงระดับที่สังคมนั้นยอมรับว่า ต้องมอบให้หน่วยงานด้านความมั่นคงบริหารจัดการกับปัญหา ซึ่งเป็นลักษณะเดียวกันจากการนำทุกสาขาวิชาความรู้เข้ามาอยู่ภายใต้ “ยุทธศาสตร์ชาติ” ซึ่งการที่จะเข้าใจถึงรากของปัญหาดังกล่าวจำเป็นต้องย้อนกลับไปดูการพัฒนาความรู้ของมนุษย์ในศตวรรษที่ 19 มาจนถึงปัจจุบัน

การพัฒนาสาขาวิชาความรู้ของมนุษย์ในอดีตเกิดจากการแยกตัวออกไปจากสาขาเดิม เช่นจากปรัชญาธรรมชาติ (natural philosophy) ในศตวรรษที่ 19 แยกตัวออกมา

รูปที่ 3 กรอบแนวคิดด้านความมั่นคงตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี

ที่มา: สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ,สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562).ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561-2580 (พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 60

เป็นวิทยาศาสตร์สาขาวิชาเคมี ฟิสิกส์ ชีวะ หรือแม้แต่ในสายสังคมศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ก็แยกออกมาจากวิชา เศรษฐศาสตร์การเมือง วิชารัฐศาสตร์พัฒนาออกมา รวมทั้งการสร้างความรู้ใหม่จากการรวมสาขาวิชา เช่น เศรษฐศาสตร์การเมืองระหว่างประเทศ (international political economy) ภูมิศาสตร์การเมือง (geopolitics) เป็นต้น แต่ไม่มีสาขาวิชาใดที่แยกโดยการนำทุกสาขาวิชามารวมกันขึ้นมายู่ภายใต้สาขาวิชาใหม่

จากข้อจำกัดดังกล่าว หากเราพยายามที่จะนำทุกสาขามารวมภายใต้ “ความมั่นคง” หรือ “ยุทธศาสตร์” ก็จะมีปัญหาในความซ้ำซ้อน ความไม่ชัดเจน รวมถึงการขาดมุมมองในสาขานั้น ๆ เนื่องจากถูกรอด้วยกรอบข้างบน ดังนั้น แนวโน้มของ “ความมั่นคง” หรือ “ยุทธศาสตร์” ในอนาคตอาจจะพัฒนาเป็นขั้นตอนหนึ่ง ๆ ในแต่ละสาขาวิชาความรู้ เช่นเดียวกับที่การนำแนวคิด “ยุทธศาสตร์” ในกรอบของยุทธศาสตร์ทหารและการเมืองเดิม เข้ามาใช้ในการบริหารงานภาคเอกชนและขยายตัวขึ้นมามากเป็นความรู้เฉพาะการบริหารงานภาคเอกชนในปัจจุบัน ซึ่งไม่แตกต่างไปจาก “กระบวนการตัดสินใจ” ที่ทุกสาขาวิชานำไปพัฒนามีลักษณะที่เหมาะสมกับสาขาวิชาความรู้นั้น

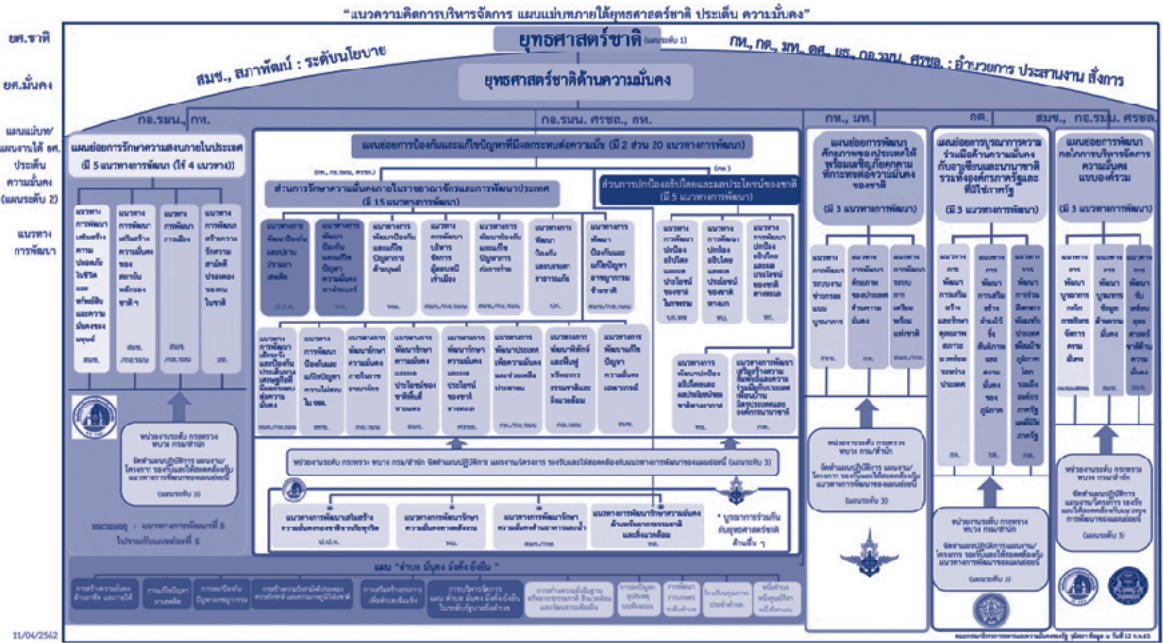
กรอบแนวคิดด้านความมั่นคงตามยุทธศาสตร์ชาติ

20 ปี ได้ปรับโครงสร้างด้านความมั่นคงแยกออกมาจากเดิมที่เคยครอบอยู่ด้านบนในทุกประเด็นที่พร้อมจะยกระดับขึ้นมากลายเป็นภัยคุกคามที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในลักษณะของ line แต่ย้ายมาอยู่เป็นด้านหนึ่งของยุทธศาสตร์ ในลักษณะของ staff ตามรูปที่ 4 ไม่ได้เป็นไปตามกรอบแนวคิดด้านความมั่นคงที่ยึดถือกันมา ผลกระทบที่ตามมาคือ ประเด็นอื่นที่อยู่ในยุทธศาสตร์ชาติด้านอื่นจะถูกแยกออกจากประเด็นความมั่นคงไปโดยปริยาย ทำให้เราต้องปรับแผนตามตลอดเวลาที่มีประเด็นความมั่นคงปะทุขึ้นมาตลอดเวลาในลักษณะเดียวกับภัยโควิด-19 ที่ไม่ได้กำหนดไว้ในแผนแม่บทด้านความมั่นคงไว้แต่แรก

การจัดองค์การต่อยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

การจัดส่วนราชการภาครัฐ เป็นไปตามหลักการและทฤษฎีองค์การซึ่งมีรากฐานมาจากทุกองค์การจัดตั้งขึ้นมาโดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะแตกต่างกันออกไปตามหลักการจัดองค์การระบบราชการของแมกซ์ เวเบอร์ (Max Weber) ซึ่งได้อธิบายคุณลักษณะของระบบราชการประการหนึ่งคือ การมีหลักปฏิบัติที่และมีขอบเขตอำนาจอย่างเป็นทางการ โดยปกติแล้วจะเป็นการทำตามกฎหมายหรือระเบียบการบริหารจัดการ (Weber, 1978) ส่วนราชการ

รูปที่ 4 แนวความคิดการบริหารจัดการยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). รายงานการประเมินผลการดำเนินการตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ปี 2562

ของไทยซึ่งทุกองค์การจะมีกฎหมายรองรับ โดยการกำหนดหน้าที่และผู้รับผิดชอบของส่วนราชการไว้ชัดเจน ขึ้นอยู่กับระดับของส่วนราชการซึ่งอาจจะกำหนดโดยพระราชบัญญัติพระราชกฤษฎีกา หรือกฎกระทรวง แต่ทั้งส่วนราชการฝ่ายพลเรือนและฝ่ายทหารต่างมีกฎหมายกำหนดหน้าที่แยกจากกันในขณะที่มีหน่วยงานการรักษาความมั่นคงภายในมีกฎหมายเข้ามาเพิ่ม ดังนั้น แนวความคิดการบริหารจัดการแผนแม่บทด้านความมั่นคงโดยกำหนดให้มีหน่วยขับเคลื่อนและหน่วยเจ้าภาพแผน จึงจำเป็นต้องต้องพิจารณาให้ชัดเจนทั้งอำนาจหน้าที่และโครงสร้างการจัดของทุกระดับหน่วยตั้งแต่หน่วยขับเคลื่อน หน่วยเจ้าภาพแผนปฏิบัติการและหน่วยปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง

แนวความคิดการบริหารจัดการยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงประกอบด้วยแผนย่อยของแผนแม่บท 5 แผนย่อย พร้อมแนวทางการพัฒนาและเป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนย่อยภายในห้วงเวลาที่กำหนดได้แก่ การรักษาความสงบภายในประเทศ การป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง การพัฒนาศักยภาพของประเทศ

ให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ การบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงกับอาเซียนและนานาชาติรวมทั้งองค์กรภาครัฐและมิใช่ภาครัฐ และการพัฒนากลไกการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม ปัญหาที่สำคัญคือการกำหนดหน่วยที่รับผิดชอบในการขับเคลื่อนแต่ละแผนย่อยมีความแตกต่างกันและซ้อนกันจนเป็นอุปสรรคในการบริหารจัดการและเชื่อมต่อกับหน่วยงานเจ้าภาพที่รับผิดชอบแต่ละประเด็นความมั่นคงตามรูปที่ 4

ตัวอย่าง แผนการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงโดยมีแนวทางการพัฒนาที่สำคัญแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรและการพัฒนาประเทศ และส่วนการปกป้องอธิปไตยและผลประโยชน์ของชาติโดยส่วนการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรและการพัฒนาประเทศ มีแนวทางการพัฒนาที่สำคัญ รวมทั้งสิ้น 15 แนวทาง สำหรับส่วนการปกป้องอธิปไตยและผลประโยชน์ของชาติมีแนวทางการพัฒนาที่สำคัญ รวม 5 แนวทาง ซึ่งมีส่วน

รูปที่ 5 เป้าหมาย ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง (2561-2580)

(๑) ประเด็น ความมั่นคง

เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ข้อมูลฐาน	ข้อมูลปี ๒๕๖๑	ข้อมูลปี ๒๕๖๒	ค่าเป้าหมาย			
					ปี ๒๕๖๑-๒๕๖๕	ปี ๒๕๖๖-๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑-๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖-๒๕๘๐
ประเทศชาติมีความมั่นคงในทุกมิติ และทุกระดับเพิ่มขึ้น	ดัชนีสันติภาพโลก (อันดับ)	ปี ๒๕๖๐ อยู่อันดับที่ ๑๒๐	อยู่อันดับที่ ๑๑๓	อยู่อันดับที่ ๑๑๖	๑ ใน ๗๕ ของโลก	๑ ใน ๕๐ ของโลก	๑ ใน ๒๕ ของโลก	๑ ใน ๑๐ ของโลก
ประชาชนอยู่ดี กินดี และมีความสุขดีขึ้น	ดัชนีชี้วัดความสุขของประชากรไทย (อันดับ)	ปี ๒๕๖๐ อยู่อันดับที่ ๓๒	อยู่อันดับที่ ๔๖	อยู่อันดับที่ ๕๒	๑ ใน ๓๕ ของโลก	๑ ใน ๓๐ ของโลก	๑ ใน ๒๐ ของโลก	๑ ใน ๒๐ ของโลก

ที่มา : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. (2562). สรุปเป้าหมาย ตัวชี้วัด ข้อมูลฐาน และค่าเป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ.

ราชการที่มีหน้าที่รับผิดชอบแต่ละประเด็นและได้มีการจัดตั้งหน่วยงานหรือคณะกรรมการระดับประเทศขึ้นมารับผิดชอบอยู่แล้วโดยในหลายคณะมีนายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการและมีส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเข้ามาร่วมทำงาน ดังนั้น การกำหนดแนวความคิดการบริหารจัดการยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงตามรูปที่ 4 จึงทำให้เกิดความซ้ำซ้อนและขาดความชัดเจนในความรับผิดชอบในแต่ละระดับตามมา

จากตัวอย่างที่กล่าวมาพอสังเขป จะเห็นว่าแผนแม่บทด้านความมั่นคงมีส่วนราชการที่เป็นหน่วยเจ้าภาพในแต่ละประเด็นความมั่นคงโดยมีการจัดตั้งคณะกรรมการในระดับประเทศรับผิดชอบดำเนินงาน แต่แผนแม่บทฯ ได้นำงานเหล่านี้มาอยู่ภายใต้ส่วนราชการที่ทำหน้าที่ขับเคลื่อน ได้แก่ สภาความมั่นคงแห่งชาติ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ศูนย์รักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล กระทรวงกลาโหม และกระทรวงการต่างประเทศ ส่งผลทำให้เกิดความซ้ำซ้อนและทำให้เกิดอุปสรรคต่อการขับเคลื่อน

การใช้ดัชนีสันติภาพโลกเป็นตัวชี้วัดด้านความมั่นคงในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี

จากที่กล่าวมาว่า “การศึกษาสันติภาพ” เป็นวิชาที่แยกออกมาจากความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เพื่อศึกษาการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากสงครามและความขัดแย้งทั้งระหว่างรัฐและภายในรัฐ ในขณะที่ “ความมั่นคง” เป็น

สาขาวิชาย่อยภายใต้ “ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ” จึงทำให้การวัดผลของทั้งสองด้านไม่สามารถนำมาทดแทนกันได้ จากการศึกษาแผนแม่บทด้านความมั่นคงกำหนดให้นำดัชนีสันติภาพโลกมาใช้เป็นตัวชี้วัด ผลกระทบที่ตามมาคือการขาดความเชื่อมโยงระหว่างแผนแม่บทด้านความมั่นคงกับแผนระดับ 3 และระบบการติดตามและประเมินผลแห่งชาติ (eMENSOCR)

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นความมั่นคงได้จัดทำเป้าหมาย ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง (2561-2580) ไว้ เพื่อให้ส่วนราชการที่เป็นหน่วยงานเจ้าภาพขับเคลื่อนจัดทำแผนงานรองรับและดำเนินการให้เป็นไปตามแผน โดยกำหนดระดับแผนย่อยไว้และแบ่งออกเป็น 4 ระยะ ระยะละ 5 ปี (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ, 2562). ตามรูปที่ 5

จากผลการประเมินการดำเนินการตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติระดับแผนแม่บทโดยสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปรากฏว่าผลการประเมินด้านความมั่นคง เป้าหมายที่ 1 ประเทศชาติมีความมั่นคงในทุกมิติและทุกมิติเพิ่มขึ้นอยู่ในระดับ “สีแดง” หมายความว่า การดำเนินการต่ำกว่าค่าเป้าหมายขั้นวิกฤต จำเป็นต้องแก้ไขโดยเร่งด่วน ส่วนเป้าหมายที่ 2 ประชาชนกินดีอยู่ดีและมีความสุขเพิ่มขึ้นนั้น ผลการประเมิน “สีส้ม”

รูปที่ 6 รายงานการประเมินผลการดำเนินการตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ปี 2562-2564

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ			เป้าประสงค์		เป้าหมายแผนแม่บทย่อย														
1. ความมั่นคง	ปี 2562	010001	010002		010101	010102	010103	010201	010202	010301	010302	010401	010402	010501					
	ปี 2563	010001	010002		010101	010102	010103	010201	010202	010301	010302	010401	010402	010501					
2. การต่างประเทศ	ปี 2562	020001			020201	020202	020301	020401	020501										
	ปี 2563	020001			020201	020202	020301	020401	020501										
3. การเกษตร	ปี 2562	030001	030002		030101	030201	030202	030301	030302	030401	030501	030502	030601	030602					
	ปี 2563	030001	030002		030101	030201	030202	030301	030302	030401	030501	030502	030601	030602					
4. อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต	ปี 2562	040001	040002		040101	040201	040301	040302	040401	040402	040501	040502	040601	040602					
	ปี 2563	040001	040002		040101	040201	040301	040302	040401	040402	040501	040502	040601	040602					
5. การท่องเที่ยว	ปี 2562	050001	050002	050003	050101	050102	050103	050201	050202	050301	050302	050303	050401	050402	050501	050601	050602	050603	
	ปี 2563	050001	050002	050003	050101	050102	050103	050201	050202	050301	050302	050303	050401	050402	050501	050601	050602	050603	
6. พื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ	ปี 2562	060001	060002	060003	060101	060201	060202												
	ปี 2563	060001	060002	060003	060101	060201	060202												

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565).

หมายความว่า การดำเนินการต่ำกว่าค่าเป้าหมายขึ้นเสีย อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาผลการประเมินแผนย่อยทั้ง 5 แผนย่อยนั้น ปรากฏว่า ผลการประเมินอยู่ในระดับสีส้ม 4 แผนย่อย และระดับสีเหลือง 6 แผนย่อย ไม่มีแผนใดมีสีแดงเลย ดังนั้น ในเมื่อแผนย่อยไม่มีค่าใดมีสีแดง จึงไม่น่าเป็นไปได้ที่ผลการประเมินรวมได้รับสีแดง (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562). ตามรูปที่ 6

สาเหตุที่ผลการดำเนินการตามแผนแม่บทด้านความมั่นคงไม่เป็นไปตามเป้าหมายอยู่ในระดับสีแดงตามรูปที่ 4 ดังกล่าว เกิดจากการนำ “ดัชนีสันติภาพโลก” มาวัดกับ “ความมั่นคง” ตามรายงานการประเมินผลการดำเนินการตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ปี 2562 ที่ระบุว่า ประเทศชาติมีความมั่นคงในทุกมิติและทุกระดับเพิ่มขึ้น พิจารณาจากดัชนีสันติภาพโลก จัดทำโดยสถาบันเพื่อเศรษฐกิจศาสตร์และสันติภาพ ในปี 2561-2562 พบว่า ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 113 และ 116 ตามลำดับ ห่างจากเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 (1 ใน 75 ของโลก) เช่นเดียวกับประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกที่มีทั้งแนวโน้มที่ดีขึ้นและลดลง โดยพิจารณาจากปัจจัยบ่งชี้เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ 23 ข้อ

ดัชนีสันติภาพโลกจัดทำขึ้นเพื่อวัดความมีสันติภาพ ประกอบด้วยปัจจัยย่อยจำนวน 23 ปัจจัย ทั้งภายในประเทศและนอกประเทศ แต่ปัจจัยทั้งหมดจะเกี่ยวข้องกับ

เรื่องสันติภาพ มีเพียง 5 ปัจจัย ที่พอจะนำมาใช้กับความมั่นคงได้ โดยในปี 2020 ไทยได้รับการจัดลำดับสันติภาพโลกในลำดับที่ 114 ซึ่งอยู่ระดับกลางสีเหลือง (Global Peace Index, 2020). ดังนั้น การที่แผนแม่บทด้านความมั่นคงกำหนดตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายลดลงเป็นลำดับที่ 75 ในปี 2565 และลดลงมาเหลือลำดับที่ 50, 25 และ 10 ในปี 2580 ตามลำดับย่อมไม่ถูกต้องและสมเหตุผลและนำมาซึ่งการประเมินให้อยู่ในระดับต่ำกว่าเป้าหมายขึ้นวิกฤตดังกล่าว

บทสรุป

ประเทศไทยนับได้ว่าเป็นประเทศแรก ๆ ที่มีการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติทั้งระบบเพื่อใช้ในการบริหารงานภาครัฐไปในทิศทางเดียวกัน ในขณะที่ประเทศอีกจำนวนมากไม่ได้มียุทธศาสตร์ชาติในลักษณะนี้ หรือมียุทธศาสตร์เฉพาะด้านและใช้นโยบายพรรคการเมืองที่ได้รับเลือกตั้งเข้ามาบริหารประเทศ ดังนั้น จึงย่อมเป็นสิ่งที่ท้าทายทางวิชาการอย่างมากในการจัดทำดังกล่าวโดยเฉพาะด้านความมั่นคง ซึ่งมีคุณลักษณะที่ครอบคลุมอยู่ด้านบนของทุกเรื่อง

จากที่ได้กล่าวมาตั้งแต่แรกแล้วว่าบทความนี้มุ่งไปที่การเสนอแนวคิดทางวิชาการเพื่อให้การขับเคลื่อนบรรลุตามเป้าหมาย โดยไม่ได้ย้อนกลับไปพิจารณากำหนดยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงหรือแผนแม่บทใหม่ซึ่งกรณีนั้นจะต้องเป็นอีกกระบวนการหนึ่ง ดังนั้น ข้อเสนอแนวทาง

ในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงจึงจำกั้ว
ไว้ตามที่จะเสนอให้ทุกหน่วยที่เกี่ยวข้องดังนี้

ควรสร้างความรู้ความเข้าใจในความสัมพันธ์ระหว่าง
สาขาวิชาต่าง ๆ ตามแผนแม่บทด้านความมั่นคง ได้แก่
ความมั่นคง การศึกษายุทธศาสตร์ และการศึกษาสันติภาพ
เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องนำมาใช้พิจารณาวางแผนได้ถูกต้อง
เหมาะสมกับตำแหน่งที่อยู่ด้านความรู้และความสัมพันธ์
ระหว่างทั้งสามเรื่อง

ควรพัฒนาเสริมสร้างความรู้ความมั่นคงให้เข้าใจว่า
ความมั่นคงไม่ใช่เฉพาะประเด็นใดประเด็นหนึ่งที่กำหนด
ขึ้น แต่เป็นทุกประเด็นที่พร้อมจะยกระดับขึ้นมาและส่ง
ผลกระทบต่อความมั่นคงของบุคคลในสังคมหรือของรัฐ
การที่เข้าไปขับเคลื่อนทุกเรื่องในทุกประเด็น ย่อมก่อให้เกิด
ความสับสนในการแยกหน้าที่ระหว่างส่วนราชการที่รับผิดชอบ
ชอบตามกฎหมายกับส่วนราชการที่มีหน้าที่เมื่อความมั่นคง
ยกระดับขึ้นมา ซึ่งจะทำให้การแบ่งงานสอดคล้องกับหน้าที่
และอำนาจของแต่ละส่วนราชการ ลดความขัดแย้งระหว่าง
ส่วนราชการหรือช่องว่างในการปฏิบัติ

ควรตรวจสอบและปรับปรุงหน้าที่และอำนาจของ
ส่วนราชการให้มีความชัดเจนเนื่องจากกฎหมายของแต่ละ
ส่วนราชการมีมาก่อนยุทธศาสตร์ชาติและมีการจัดตั้งคณะ
กรรมการโดยมีนายกรัฐมนตรีประธานกรรมการ ในขณะที่
การกำหนดบทบาท และหน้าที่และอำนาจของหน่วยขับเคลื่อน
ตามแผนแม่บทด้านความมั่นคงไม่สอดคล้องกับ
กฎหมายการจัดตั้งหน่วย รวมถึงปรับหน้าที่และอำนาจของ
หน่วยเจ้าภาพในแต่ละประเด็นความมั่นคง ให้สอดคล้อง
กับคุณลักษณะงานด้านความมั่นคงที่มีความแตกต่างไป
จากงานภาครัฐอื่น ๆ หรือเพิ่มบทบาทของคณะกรรมการ
ขับเคลื่อนในทุกระดับให้สามารถเชื่อมโยงความมั่นคงเข้า
ไว้ด้วยกันเพื่อแก้ปัญหาข้อจำกัดที่มาจากคุณสมบัติความ
มั่นคง

ควรปรับตัวชี้วัดแผนแม่บทด้านความมั่นคงให้
สอดคล้องกับความรู้ทางวิชาการ โดยเปลี่ยนจากดัชนี
สันติภาพโลกมาเป็นการใช้ดัชนีย่อยในแต่ละด้าน เช่น ดัชนี
ความมั่นคงด้านอาหาร (Global Food Security Index)
ดัชนีความมั่นคงโลกด้านไซเบอร์ (Global Cyber Security
Index) ดัชนีความมั่นคงมนุษย์ของโลก (Human Security
Index) เป็นต้น และใช้การวัดเชิงคุณภาพแทนการวัดเชิง

ปริมาณ หรือใช้การพิจารณาแผนงานโครงการ ที่ไม่สามารถ
วัดได้ด้วยวิธีการเชิงคุณภาพเช่นเดียวกับที่คณะกรรมการ
วุฒิสภาสหรัฐอเมริกาใช้ในปัจจุบัน

บรรณานุกรม

- ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง การประกาศแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.2561-2580). (2562, 18 เมษายน). ราชกิจจานุเบกษา.เล่มที่ 136 ตอนที่ 51 ก. หน้า 1-17.
- สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ,สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561-2580 (พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). สรุปเป้าหมาย ตัวชี้วัด ข้อมูลฐาน และคำเป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.(2565). รายงานการประเมินผลการดำเนินการตามแผนแม่บท ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ปี 2562.
- Baylis, J., & Wirtz, J. J. (2016). Introduction: Strategy in the contemporary world:Strategy after 9/11” In Strategy in the contemporary world (5th ed.). Oxford University Press.
- Buzan, B., Waver, O., and Wilde, J. (1998). Security: A new framework for analysis. Lynne Rienner.
- Freedman, L. (2016). Does strategic studies have a future? In J. Baylis, J. J. Wirts, & C. S. Gray (Eds.), Strategy in the contemporary world (5th ed.). Oxford University Press.
- Global Peace Index. (2020). Measuring Peace in A Complex World Institute for Economics and Peace. (p. 86.). [visionofhumanity.org/wp-content/uploads/2020/10/GPI_2020_web.pdf](https://www.visionofhumanity.org/wp-content/uploads/2020/10/GPI_2020_web.pdf)
- Hempel, C. G. (1966). Philosophy of natural science. Prentice-Hall.
- Hobbes, T., Gaskin, J. C. A. (1998). Leviathan. Oxford University Press.
- Rogers, P. (2019). Peace studies In Alan Collins (Ed.). Contemporary security studies (5th ed.). Oxford University Press.
- UNDP. (1994).Human Development Report 1994. Oxford University Press.
- Weber, M. (1978). Bureaucracy. in Economy and society. University of California Press.
- Waver, O., & Buzan, B. (2019). After the return to theory: The past, present, and future of security studies. In Strategy in the contemporary world (5th ed.). Oxford University Press.